

Nr 80.

Ankom till riksdagens kansli den 25 maj 1939 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa den statsunderstödda vattenavlednings- och avdikningsverksamheten berörande frågor jämte i ämnet väckta motioner.

(1:a avd.)

I årets statsverksproposition (nionde huvudtiteln, punkterna 5 och 6) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på den proposition i ämnet, som må varda riksdagen förelagd, till Lantbruksingenjörer och deras biträden för budgetåret 1939/40 beräkna till Avlöningar ett förslagsanslag av 617,200 kronor och till Reseersättningar ett förslagsanslag av 290,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 10 mars 1939 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 204, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

A) med godtagande av de grunder för en partiell omorganisation av den å lantbruksingenjörskdistrikten tjänstgörande personalen, som angivits i statsrådsprotokollet,

1) för lantbruksingenjörer fastställa ändrad personalförteckning;

2) för lantbruksingenjörer och deras biträden godkänna ändrad avlöningsstat, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1939/40;

3) till Lantbruksingenjörer och deras biträden: Avlöningar för budgetåret 1939/40 under nionde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 605,000 kronor;

4) till Lantbruksingenjörer och deras biträden: Reseersättningar för budgetåret 1939/40 under nionde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 290,000 kronor.

B) till Förrättningskostnader till vissa torrlägningsföretag för budgetåret 1939/40 under nionde huvudtiteln anvisa ett reservationslag av 150,000 kronor.

C) besluta, att lantbruksingenjör, extra lantbruksingenjör eller lantbruksstipendiat, hos vilken till tjänstgöring placeras statsanställt tjänstebitråde, skall vara skyldig att i den ordning Kungl. Maj:t bestämmer av sina inkomster av tjänsten såsom bidrag till biträdets avlöning avstå i statsrådsprotokollet angivet belopp.

D) med godkännande av de riktlinjer för vissa partiella reformer i avse-

ende å den statsunderstödda vattenavlednings- och avdikningsverksamheten, som angivits i statsrådsprotokollet, medgiva att

1) beslutanderätten i fråga om beviljande till torrlägningsföretag av bidrag från statens avdikningsanslag och lån ur statens avdikningslånefond skall med angivna inskränkningar tillkomma lantbruksstyrelsen i stället för såsom för närvarande Kungl. Maj:t,

2) bestyren med ut- och återbetalning samt redovisning av beviljade lån ur berörda lånefond må överflyttas till lantbruksstyrelsen från statskontoret, vilken sistnämnda myndighet emellertid skall hava att fortfarande förvalta denna lånefond,

3) statsbidrag utan återbetalningsskyldighet må under de i statsrådsprotokollet angivna förutsättningarna av Kungl. Maj:t kunna beviljas till förrättningskostnaden för torrlägningsföretag utan hinder därav att företaget icke kommer till utförande, varvid dock bidraget skall begränsas till att utgöra högst sjuttiofem procent av sagda kostnad,

4) bestämmelser utfärdas innefattande behörighet för jordbrukskonsulent att vid upprättande av täckdikningsplan handlägga förrättning rörande i samband med täckdikning stående mindre avlopp,

5) åtgärder vidtagas i syfte att åvägabringa erforderligt samarbete enligt de riktlinjer, som angivits i statsrådsprotokollet, mellan de lokala ledningarna av torrlägningsverksamhetens olika grenar.

I samband härmed har utskottet till behandling förehåft två inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen I: 276 av herr *Lindström m. fl.* och II: 417 av herr *Ericsson i Sörsjön m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen med ändring av vad som föreslagits i kungl. propositionen nr 203 måtte besluta,

dels att förste lantbruksingenjörssassistent placeras i 17:e lönegraden och lantbruksingenjörssassistent i 15:e lönegraden,

dels ock att traktamentsersättning för assistenter och tekniska biträden skall utgå med 11 kronor för dygn, varav för dag 7 kronor och för natt 4 kronor.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet.

I fråga om de skäl, som anförts till stöd för motionerna, hänvisas till dessa.

A. Inledning.

1932 års riksdag hemställde i skrivelse nr 334, under åberopande av jordbruksutskottets utlåtande nr 80, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning rörande frågan om ett enklare förrättningsförfarande beträffande statsunderstödda dikningsföretag av mindre omfattning ävensom framlägga för riksdagen de förslag, vartill utredningen kunde giva anledning.

Genom beslut den 8 juli 1932 anbefalldes Kungl. Maj:t lantbruksstyrelsen att skyndsamt verkställa den av riksdagen ifrågasatta utredningen samt att därmed jämte förslag i ämnet inkomma till Kungl. Maj:t.

Sedan till lantbruksstyrelsen för utredning hänskjutits ytterligare spörsmål berörande avdiknings- och täckdikningsverksamheten, anförde lantbruksstyrelsen i skrivelse den 22 maj 1934, att det utredningsarbete, som anförtratts åt styrelsen och vilket enligt vad styrelsen ansåge lämpligen borde utföras i ett sammanhang, kunde förutses komma att erhålla betydande omfattning och räckvidd. På anförda skäl och då de anbefallda utredningarna icke borde ytterligare uppskjutas ifrågasatte lantbruksstyrelsen, huruvida icke utredningsarbetet borde uppdragas åt av Kungl. Maj:t särskilt utsedda personer.

Den 15 juni 1934 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för jordbruksdepartementet att tillkalla fem utredningsmän för att verkställa utredning och avgiva förslag rörande den med statsmedel bedrivna avdiknings- och täckdikningsverksamheten och därmed sammanhängande spörsmål.

Jämlikt detta bemyndigande tillkallades såsom utredningsmän landshövdingen *A. B. Gärde*, tillika ordförande, ledamoten av riksdagens andra kammare, lantbrukaren *O. L. Carlström*, professorn vid lantbrukshögskolan *G. H. Flodkvist* och byråchefen i lantbruksstyrelsen *L. O. Fredholm*. Utredningsmännen, som antagit benämningen *1934 års avdikningssakkunniga*, ha den 28 december 1936 avgivit betänkande med förslag angående den statsunderstödda vattenavlednings- och avdikningsverksamheten samt därmed sammanhängande spörsmål (statens off. utredn. 1937: 8).

De sakkunniga ha sammanfattat de framkomna önskemålen i fråga om förbättringar i den nuvarande organisationen för torrlägningsverksamheten i följande punkter:

1) anordnande av ett enklare och billigare förrättningsförfarande vid statsunderstödda torrlägningsföretag, särskilt beträffande sådana av mindre omfattning;

2) åstadkommande av snabbare handläggning av torrlägningsärendena såväl på de olika lantbruksingenjörskretsdistrikten som hos de myndigheter, vilka handhåva statens låne- och bidragsverksamhet på detta område;

3) beredande för vägintrasset av ökat inflytande vid handläggningen av torrlägningsärende, som berör allmän väg;

4) tillgodoseende i möjligaste mån av kravet att understöd av statsmedel må ifrågakomma till utförande av torrlägningsföretag endast under förutsättning, att dessa befinnas vara ändamålsenliga och ekonomiskt försvarbara;

5) skapande av bättre kontroll från statens sida över såväl vattenavlednings- som täckdikningsverksamheten ävensom ordnande av ett närmare samarbete mellan de inom dessa verksamhetsgrenar sysselsatta förrättningsmännen; samt

6) förbättring av anställningsförhållandena och lönevillkoren för de hos lantbruksingenjörerna anställda tjänstebiträderna.

I vad de sakkunnigas förslag gå ut på vidtagande av åtgärder, ägnade att tillgodose de under punkterna 1) och 3) omförmälda önskemålen har Kungl. Maj:t på chefen för justitiedepartementets föredragning den 3 november 1938 beslutat förelägga riksdagen förslag till därav betingade ändringar i vattenlagen (proposition nr 9). På hemställan av andra lagutskottet i dess utlåtande nr 20 har årets riksdag bifallit propositionen.

För ett förverkligande av de övriga nyss omförmälda önskemålen ha de sakkunniga framlagt förslag, vilka gå ut på att

dels åstadkomma snabbare handläggning hos myndigheterna av torrläggningsärendena,

dels bättre tillgodose ekonomiska synpunkter vid torrläggningsföretagens understödande med statsmedel samt

dels genomföra fullständig omläggning av lantbruksingenjörernas och deras biträdens anställnings- och avlöningsförhållanden.

De sakkunniga ha vidare diskuterat olika linjer för torrläggningsverksamhetens organisation och därvid till skärskådande upptagit tre olika alternativ, innebärande dels torrläggningsverksamhetens inordnande i sin helhet under hushållningssällskapen, dels torrläggningsverksamhetens ställande i sin helhet direkt under statlig ledning dels slutligen bibehållande av nuvarande uppdelning av verksamheten på lantbruksstyrelsen och hushållningssällskapen. På denna punkt ha bland de sakkunniga yppats skiljaktiga meningar. Sålunda har byråchefen Fredholm reserverat sig till förmån för det andra alternativet, medan professorn Flodkvist väl instämt med majoriteten i dess förordande av det tredje alternativet men reserverat sig beträffande delar av motiveringen och därjämte yttrat särskild mening i fråga om utbildningen av den i verksamheten sysselsatta personalen.

Över de sakkunnigas förslag ha infordrade yttranden avgivits av lantbruksstyrelsen, statskontoret, riksräkenskapsverket, allmänna civilförvaltningens lönenämnd, vattenöverdomstolen och vattendomstolarna, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, styrelsen för lantbrukshögskolan som åberopat yttrande av högskolans lärarråd, samtliga länsstyrelser ävensom hushållningssällskapens förvaltningsutskott, centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund, Svenska mosskulturföreningen, Föreningen Statens lantbruksingenjörer, Sveriges agronomförbund, Föreningen Sveriges jordbrukskonsulenter, Föreningen Lantbruksingenjörssassistenter samt De anställdas centralorganisation (Daco).

Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 11 juni 1937 tillkallade chefen för jordbruksdepartementet tre sakkunniga, f. d. överstelöjtnanten *C. J. Insulander*, tillika ordförande, samt ledamöterna av riksdagens andra kammar, redaktören *Gustaf Karlsson* och hemmansägaren *Gust. E. Andersson* — vilka antagit benämningen *torrläggningsskommittén* — för att verkställa undersökning rörande de statsunderstödda torrläggningsföretagen för att konstatera, i vilken omfattning kompletteringsarbeten kunde vara behövliga och under vilka villkor statligt understöd borde utgå för arbeten av detta

slag, särskilt med hänsyn till möjligheterna att under tid av omfattande arbetslöshet bereda ökad sysselsättning i produktiv verksamhet. Torrläggningsskommittén har den 24 februari 1939 inkommit med förslag till viss ändring av bestämmelserna för erhållande av statsbidrag till förrättningskostnaderna för torrlägningsföretag.

Departementschefen har inledningsvis anfört följande.

»Av vad de avdikningssakkunniga anfört och föreslagit torde jag till Kungl. Maj:ts skärskådande få upptaga dels den föreslagna omläggningen av lantbruksingenjörernas och deras biträdens anställnings- och avlöningsförhållande, dels ock förslagen att åstadkomma snabbare handläggning hos myndigheterna av torrlägningsärendena ävensom att bättre tillgodose ekonomiska synpunkter vid torrlägningsföretagens understödande med statsmedel.

Ett av de sakkunniga i samband med förslaget till nya anställnings- och avlöningsbestämmelser avgivet förslag till ny lantbruksingenjörstaxa torde, då det synes mig kräva ytterligare överarbetning, icke för närvarande kunna underställas Kungl. Maj:ts prövning.

Ej heller synes mig skäl föreligga att annat än beträffande ett par detaljspörsmål till närmare behandling upptaga vad de sakkunniga anfört och föreslagit i fråga om olika linjer för torrlägningsverksamhetens organisation. Bortsett från att vad de sakkunniga haft att anföra beträffande hushållningssällskapens handhavande av täckdikningsverksamheten icke kan anses giva vid handen, att på detta område föreligga missförhållanden, som kräva statsmakternas åtgärder, lärer denna fråga vara så avhängig av spörsmålet om hushållningssällskapens framtida ställning och arbetsuppgifter, att den icke lämpligen torde kunna behandlas i förevarande sammanhang. Sålunda synes, bland andra, den av de sakkunniga och i åtskilliga yttranden behandlade frågan om beredande av pensionsrätt åt de hos hushållningssällskapen anställda dikningsförmännen icke nu böra bli föremål för Kungl. Maj:ts avgörande.»

B. Omläggning av lantbruksingenjörernas och deras biträdens anställnings- och avlöningsförhållanden.

1934 års avdikningssakkunniga.

Beträffande lantbruksingenjörer och lantbruksstipendiater ha de sakkunniga föreslagit,

att lantbruksingenjörerna erhålla *dels* lön enligt 29 lönegraden i avlöningsreglementet *dels* ock komensation för minskad avlöning genom personliga tillägg från 1,500 kronor till 5,400 kronor, vilka lönetillägg skulle utgå oavkortade under en tid av fem år efter den nya lönestatens ikraftträdande samt därefter under en tid av sex år avskrivs med en sjättedel om året,

att extra lantbruksingenjörer placeras i 25 lönegraden av den i 7 § kun-

görelsen den 15 juni 1935 (nr 397) med avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie befattningshavare vid nyreglerade verk inom allmänna civilförvaltningen intagna löneplanen, samt

att lantbruksstipendiater erhålla ett arvode om 250 kronor i månaden och under tid, då de äro tjänstemedhjälpare åt lantbruksingenjör, ytterligare ersättning med 150 kronor i månaden ävensom, därest de erhållit behörighet att handlägga förrättning jämlikt 10 kap. 32 § 1 och 2 mom. vattenlagen, ett sammanlagt arvode om 500 kronor i månaden.

Såsom tjänstebiträden hos lantbruksingenjörerna äro för närvarande anställda *dels* förste assistenter, assistenter och tekniska biträden (fältbiträden) *dels* ock rit- och skrivbiträden.

Enligt de sakkunnigas mening borde en genomgripande omorganisation i fråga om tjänstebiträdenas ställning genomföras, så att dessa befattningshavare anställdes och helt avlönades av staten.

Vad till en början angår förste assistenterna ha de sakkunniga föreslagit, att en sådan befattningshavare skall anställas inom varje lantbruksingenjörskdistrikt eller alltså tillhoppa 24. För erhållande av dylik anställning borde nu gällande kompetensvillkor kunna i huvudsak tjäna som grundval.

För erhållande av förordnande som förste assistent erfordras att ha

- 1) genomgått statsunderstödd lantbruks- eller lantmannaskola,
- 2) genomgått fullständig kurs å byggnadslinjen vid teknisk elementarskola eller tekniskt gymnasium,
- 3) genomgått kurs för utbildning av förrättningsmän vid täckdikningsföretag, därest sådan kurs anordnas med understöd av statsmedel, samt
- 4) minst fem år med goda vitsord varit med lantbruksstyrelsens medgivande anställd som assistent hos lantbruksingenjör eller lantbruksstipendiat; lantbruksstyrelsen dock obetaget att godtaga annan teoretisk eller praktisk utbildning, som kan befinnas likvärdig med den sålunda föreskrivna.

Vid meddelande av förordnande som förste assistent må skäligen hänsyn tagas till föregående tjänstgöring inom vederbörande distrikt.

De sakkunniga ha dock ifrågasatt huruvida icke såsom ytterligare villkor för anställning såsom förste assistent borde krävas, att vederbörande för att erhålla något ökad insikt i jordartsbedömning och därmed sammanhängande frågor skall ha genomgått särskild kurs i marklära.

Enligt förslaget skulle förste assistenter inplaceras i 17 lönegraden av den för extra ordinarie tjänstemän gällande löneplanen.

Beträffande assistenterna ha de sakkunniga föreslagit, att 20 beredas extra ordinarie anställning.

De sakkunniga ha vidare framhållit, att för erhållande av anställning såsom assistent hädanefter vissa kompetensvillkor borde författningsenligt föreskrivas. I fråga om assistenternas teoretiska utbildning syntes lämpligen enahanda krav böra uppställas som de, vilka föreslagits bliva gällande för förste assistenterna. Beträffande den praktiska kompetensen syntes viss tids anställning hos lantbruksingenjör eller lantbruksstipendiat böra fordras. Dock syntes i denna del lika lång tjänstgöring, som skulle gälla för erhållande av förste

assistentbefattning, eller minst 5 år, icke vara erforderlig. De sakkunniga ville föreslå, att ifrågavarande anställningstid för erhållande av assistentbefattning bestämdes till minst 2 år.

Assistenterna borde enligt de sakkunnigas mening placeras i 15 lönegraden av den för extra ordinarie tjänstemän gällande löneplanen.

Till tekniska biträden ha de sakkunniga hänfört dels mer eller mindre tillfälligt anställda assistenter och dels de fältbiträden i övrigt, som äro erforderliga för verksamhetens bedrivande.

De sakkunniga ha icke ifrågasatt annan förändring i dessa biträdens anställnings- och avlöningsförhållanden, än att avlöningen skall utgå av statsmedel i form av arvode. Några särskilda kompetensvillkor för erhållande av anställning såsom tekniskt biträde vore det, enligt de sakkunnigas mening, icke nödvändigt att författningenslignat uppställa, utan borde det ankomma på lantbruksstyrelsen att härom utfärda de föreskrifter, som kunde finnas erforderliga. De sakkunniga ha vidare förutsatt, att tekniskt biträde, i den mån han innehar eller sedermera förskaffar sig erforderlig kompetens, skall kunna vinna befordran till assistent. De sakkunniga ha beräknat behovet av ifrågavarande arbetskrafter sålunda, att tekniska biträden skola av lantbruksstyrelsen få anställas för en sammanlagd anställningstid av 200 månader per år.

Ifråga om arvodet till de tekniska biträdena ha de sakkunniga föreslagit, att detsamma bestämmas till ungefär samma belopp, som tekniskt biträde i genomsnitt under de sista åren åtnjutit i lön av lantbruksingenjör, eller i medeltal i ett för allt 200 kronor för månad.

Enligt de sakkunnigas beräkningar behöva inom verksamheten anställas dels 48 rit- och skrivbiträden med anställning hela året, motsvarande en sammanlagd anställningstid av 576 månader för år, dels ock tillfälliga rit- och skrivbiträden med en sammanlagd anställningstid av 120 månader för år.

De sakkunniga ha vidare anfört, att av de helårsanställda biträdena borde vissa beredas de förmåner, som medföljde fastare statsanställning. Till dessa befattningar borde nämligen förvärvas särskilt kvalificerade krafter. Med utgångspunkt från dessa synpunkter hade de sakkunniga ansett sig böra föreslå, att sammanlagt 34 rit- och skrivbiträden beredd anställning såsom extra ordinarie befattningshavare. Av sistnämnda biträden borde ett väl kvalificerat biträde placeras inom varje lantbruksingenjörsdistrikt. De 24 biträden, som sålunda skulle anställas, föresloges erhålla avlöning enligt 7 lönegraden i den för extra ordinarie tjänstemän gällande löneplanen. De övriga 10 rit- och skrivbiträden, vilka föresloges till fastare statsanställning, syntes böra placeras i 4 lönegraden i nyssberörda löneplan.

O m k o s t n a d s s t a t e n .

De sakkunniga ha framhållit, att av den föreslagna löneregleringen följde, att ifrågavarande befattningshavare komme att i allmänna resereglementet hänföras till högre traktamentsklasser än vad för närvarande vore fallet.

Sålunda komme lantbruksingenjör att uppflyttas till klass B, extra lantbruksingenjör till klass C och förste assistent till klass D. Enbart detta förhållande vore dock ej av beskaffenhet att i och för sig motivera en höjning jämväl av traktamentsersättningen till dessa befattningshavare enligt besparingsreglementet. De sakkunniga ville emellertid framhålla, att genom de i sistnämnda reglemente vidtagna beskärningarna traktamentena till dessa befattningshavare nedbringats under vad som enligt särskilda besparingsreglementen utginge till ett flertal andra befattningshavare med motsvarande placering i allmänna resereglementet.

De sakkunniga ha i anslutning till det sagda föreslaget, att traktamentsersättningarna till lantbruksingenjörerna och deras tjänstebiträden fastställas till följande belopp, nämligen

för lantbruksingenjör 15 kronor för dygn, varav 9 kronor för dag och 6 kronor för natt,

för extra lantbruksingenjör 13 kronor för dygn, varav 8 kronor för dag och 5 kronor för natt, samt

för lantbruksstipendiat, förste assistent, assistent och tekniskt biträde 11 kronor, varav 7 kronor för dag och 4 kronor för natt.

Departementschefen har beträffande lantbruksingenjörernas och deras biträdens anställnings- och avlöningsförhållanden anfört följande.

»Ehuru väl det nuvarande systemet för lantbruksingenjörernas avlöning samt de för deras tjänstebiträden gällande anställnings- och avlöningsförhållandena givetvis icke kunna tilläggas ens den huvudsakliga skulden till uppkomsten av misslyckade torrlägningsföretag, — — — torde det dock vara ställt utom tvivel, att nämnda system och förhållanden äro i behov av en genomgripande förändring i riktning mot att göra lantbruksingenjörerna oberoende av taxeinkomster samt att bereda tjänstebiträden statsanställning. Vad särskilt sistnämnda fråga angår kan det nämligen enligt min uppfattning icke anses lämpligt, att en tjänstemannakår, som har att förrätta ett rent staligt arbete, icke endast är undandragen tjänstemannansvar utan även är berövad de förmåner, som en anställning i statens tjänst medför.

Det av de sakkunniga framlagda förslaget beträffande lantbruksingenjörerna och deras tjänstebiträden synes mig vara av beskaffenhet att kunna i huvudsak godtagas. Dess genomförande kommer emellertid, särskilt under övergångsåren, att medföra en betydande kostnadsökning utöver nu för ändamålet utgående anslag. Sålunda skulle avlönings- och omkostnadsstaterna, efter vidtagandet av vissa av mig såsom nödiga ansedda jämkningar, komma att visa följande siffror i kronor räknat:

	Avlöningar	Omkostnader	Summa
Första övergångsåret	905,800	541,400	1,447,200
Andra »	897,400	377,400	1,274,800
Tionde »	829,600	377,400	1,207,000

Enligt gällande organisation men med tillämpning av det nya civila avlöningsreglementet utgör summan av avlöningar och omkostnader (353,400 + 290,000 =) 643,400 kronor.

Tages så hänsyn till statsverkets inkomster av lantbruksingenjörsförrättningar, vilka inkomster av de sakkunniga beräknats till 415,000 kronor, skulle den verkliga merkostnaden för den nya organisationen komma att utgöra i kronor räknat:

Första övergångsåret	388,800
Andra »	216,400
Tionde »	148,600.

Med hänsyn till den betydande kostnadsökning, som sålunda skulle uppkomma under de första övergångsåren, synes det av statsfinansiella skäl lämpligt att låta omorganisationen äga rum i två etapper.

Vad då först beträffar förrättningsmännen, d. v. s. lantbruksingenjörer, extra lantbruksingenjörer och behörigförklarade lantbruksstipendiater, torde frågan om deras framtida avlöningsförmåner lämpligen böra göras till föremål för ytterligare övervägande, vadan med fattandet av definitivt beslut angående dessa befattningshavares ställning i lönehänseende torde få anstå till ett kommande år.

Vid den blivande löneregleringen torde den av de sakkunniga berörda frågan angående gottgörelse för minskning i de befattningshavarna nu tillförsäkrade avlöningsförmånerna få upptagas till närmare övervägande. I avvaktan på nämnda lönereglering synas ledigblivande lantbruksingenjörsbefattningar böra uppehållas allenast på förordnande.

Vad härefter angår de hos lantbruksingenjörerna anställda tjänstebiträdena torde det visserligen icke vara lämpligt, att staten, innan lantbruksingenjörerna övergått till det nya avlöningssystemet, övertager ansvaret för all den å distrikten erforderliga bitrådespersonalen. I fråga om den del av personalen, varav ett mera stadigvarande behov föreligger, torde emellertid på förut anförda skäl så utan dröjsmål böra ske. Jag ansluter mig alltså till de sakkunnigas förslag att 24 förste assistenter, 26 assistenter samt tillhoppa 34 rit- och skrivbiträden erhålla statsanställning. I likhet med de sakkunniga anser jag denna anställning böra göras i den formen, att nämnda biträden bliva extra ordinarie tjänstemän.

Vidkommande de kompetensvillkor, som böra uppställas för erhållande av befattning såsom assistent, synas mig de för närvarande för förste assistent stadgade kompetensfordringarna lämpliga, dock med den ändringen att minimumtiden för den praktiska tjänstgöringen hos lantbruksingenjör eller behörigförklarad lantbruksstipendiat bestämmas till två år. För att bliva antagen till förste assistent bör därutöver fordras ytterligare minst tre års dylik praktisk tjänstgöring.

I fråga om placeringen i lönegrad av ifrågavarande befattningshavare förordar jag att förste assistenter till ett antal av 24 placeras i 16 lönegraden och assistenter till ett antal av 20 i 14 lönegraden. Vad beträffar de före-

slagna 34 rit- och skrivbiträden torde 24 dylika biträden med benämningen ritbiträden få placeras i 7 lönegraden och 10 biträden, vilka böra benämnas kontorsbiträden, i 4 lönegraden.

Antalet förste assistenter och ritbiträden är av de sakkunniga beräknat med hänsyn till att en förste assistent och ett ritbiträde böra tjänstgöra å ett vart av de 24 lanbruksingenjörskontoren. Jag finner lämpligt att så sker, dock bör lantbruksstyrelsen äga rätt att härutinnan tillsvidare göra sådana jämkningar, som kunna vara betingade av de för närvarande rådande faktiska tjänstgöringsförhållandena. Fördelningen av de 20 assistent- och 10 kontorsbiträdesbefattningarna på de olika lantbruksingenjör- och extra lantbruksingenjörskontoren torde få verkställas av lantbruksstyrelsen.

Antalet i tjänst varande förste assistenter är för närvarande 26, medan enligt det av mig förordade förslaget 24 sådana skola anställas. Såsom de sakkunniga framhållit lära de två förste assistenter, vilka icke kunna erhålla anställning såsom förste assistenter enligt den nya ordningen, böra beredas anställning såsom assistenter. Härigenom komma de emellertid att få vidkännas någon löneminskning. Billighetsskäl synas mig tala för, att dessa befattningshavare genom ett lönetillägg bibehållas vid nu innehavda löneförmåner. Detta tillägg torde få beräknas till högst 600 kronor för en var av dem eller tillhoppa till högst 1,200 kronor.

Av de nu tjänstgörande förste assistenterna och assistenterna torde allenast ett fåtal inneha den i det föregående såsom villkor för dessa tjänster angivna erforderliga formella kompetensen. Förefintliga brister i detta avseende synas emellertid åtminstone vad beträffar förste assistenterna uppvägas av deras mångåriga praktiska tjänstgöring. Sålunda utvisa införskaffade uppgifter beträffande förste assistenterna att deras tjänstetid hos lantbruksingenjör växlar mellan lägst 12 och högst 35 år, medeltalet för samtliga 26 förste assistenter utgör $18\frac{3}{4}$ år. För assistenterna utgjorde, enligt vad som anföres av de sakkunniga, medeltalet av tjänsteåren $5\frac{3}{4}$ år. Av de av de sakkunniga lämnade uppgifterna framgår jämväl, att flertalet assistenter besitta teoretisk underbyggnad av tillfredsställande beskaffenhet. I betraktande härav synas lämpligen de blivande förste assistent- och assistentbefattningarna böra besättas med de nuvarande innehavarna av dessa tjänster och jag ämnar vid bifall till förslaget i övrigt framdeles föreslå Kungl. Maj:t att så sker. Motsvarande åtgärder ämnar jag jämväl föreslå vid besättande av de nya befattningarna såsom rit- och kontorsbiträden.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att, i de fall så prövas skäligen, under hänsynstagande till befattningshavarnas föregående anställning och därunder åtnjutna avlöningsförmåner besluta, att befattningshavarna skola placeras i högre löneklass än begynnelselöneklassen. I fråga om deras tjänsteårsberäkning för erhållande av pension torde få ankomma på lantbruksstyrelsen att därutinnan till Kungl. Maj:t ingiva förslag om tillämpande av de i 3 § 2 mom. civila pensionsreglementet angivna reglerna.

Däremot kan jag icke biträda det av Föreningen Lantbruksingenjörssassistenter framställda förslaget, att behörighet skall tillerkännas förste assisten-

terna att självständigt handlägga enklare förrättningar, d. v. s. sådana förrättningar, där syneförrättning ej är erforderlig och enighet råder bland delägarna i företaget. Mot en sådan åtgärd synes mig tala de förut berörda växlande teoretiska kvalifikationerna hos medlemmarna av assistentkåren. Något direkt behov av en sådan utvidgning av förrättningsmännens krets synes mig ej heller förefinnas, därest, såsom jag längre fram kommer att föreslå, behörighet tillerkännes jordbrukskonsulent att i samband med uppgörande av täckdikningsplan handlägga förrättning rörande mindre avlopp.

Såsom framgår av redogörelsen för tjänstebiträdenas nuvarande anställnings- och avlöningsförhållanden ankommer det på lantbruksingenjör att dels bidra till avlöningar av förste assistenter och assistenter med angivna belopp, dels helt ansvara för avlöandet av övriga tjänstebiträden. Därest nu staten övertager ansvaret för avlöandet av förste assistenter, assistenter samt flertalet rit- och kontorsbiträden, lära lantbruksingenjörerna böra åläggas att av sina inkomster till statsverket avstå belopp, ungefärligen motsvarande dem, som de för närvarande ha att utgiva för nämnda tjänstebiträdens avlöande. Nämnda belopp synas mig lämpligen kunna bestämmas till förste assistent 175 kronor, för assistent 150 kronor, för ritbiträde 175 kronor och för kontorsbiträde 125 kronor, allt för månad. För år räknat uppgå dessa bidrag till ungefär 150,000 kronor, vilket belopp torde böra i riksstaten uppföras såsom en särskild inkomstitel, förslagsvis benämnd Inkomster av lantbruksingenjörsförrättningar. Övriga för verksamheten erforderliga tjänstebiträdens avlöning torde lantbruksingenjörerna ha att liksom hittills själva bestrida.

Med den ståndpunkt jag nu intagit till frågan om lantbruksingenjörernas övergång till det nya avlöningssystemet tarvar de sakkunnigas förslag i vad rör omkostnadsstaten intet yttrande från min sida annat än beträffande reseersättningarna. Vål finner jag därvid vad de sakkunniga och lantbruksstyrelsen anfört angående otillräckligheten av de enligt nu tillämpat besparingsreglemente utgående traktamentsersättningarna värt beaktande. I avbidan på ett fullständigt genomförande av omorganisationen finner jag dock icke skäl föreligga att vidtaga annan ändring i detta reglemente än att jag i avslutning till statskontorets förslag förordar höjning av traktamentsersättningen till lantbruksstipendiat och förste assistent från 10 till 11 kronor för dygn, därav för dag 7 kronor och för natt 4 kronor.

De instruktioner och övriga bestämmelser, som föranledas av den partiella omorganisationen, såsom i fråga om tjänstgöringstid m. m., torde det få ankomma på Kungl. Maj:t eller enligt Kungl. Maj:ts förordnande lantbruksstyrelsen att utfärda.»

Motionärerna avse — i enlighet med de sakkunnigas förslag — att förste assistenter och assistenter erhålla statsanställning såsom e. o. tjänstemän med placering för förste assistent i lönegrad 17 och assistent i lönegrad 15, samt att traktamentsersättning för assistenter och tekniska biträden skall utgå med 11 kronor för dygn, varav för dag 7 kronor och för natt 4 kronor.

C. Snabbare handläggning av torrlägningsärendena.

1934 års avdikningsakkunniga.

I fråga om snabbare handläggning å lantbruksingenjörssdistrikten ha de sakkunniga anfört, att även med anlitan av för närvarande tillgängliga extra ingenjörer hade en relativt betydande arbetsbalans icke kunnat undvikas. De sakkunniga anslöte sig till den hittills hävdade uppfattningen att, innan ytterligare uppdelning av lantbruksingenjörssdistrikten av nyssberörda anledning vidtoges, extra lantbruksingenjörer i första hand borde anlitas för avlyftande av de tjänstegöromål, som de ordinarie lantbruksingenjörerna i särskilt arbetstyngda distrikt icke medhunnit. Emellertid hade de sakkunniga, då i allt fall arbetsbalansen under de senaste åren något nedgått, ansett att anställande av ytterligare extra lantbruksingenjörer för närvarande icke borde ifrågakomma. Slutligen borde framhållas att möjligheten att åstadkomma en snabbare handläggning av torrlägningsärendena på lantbruksingenjörssdistrikten i viss grad bleve beroende av, hur ifrågavarande verksamhet för framtiden organiserades.

De sakkunniga ha påpekat, att anmärkningar framställts mot nu gällande ordning för handläggningen hos myndigheterna av ärenden avseende understöd till torrlägningsföretag. En snabbare handläggning av understödsärendena borde vara möjlig att genomföra utan att kraven på noggrannhet och säkerhet vid ärendenas beredning behövde eftersättas. De reformer, som härvid kunde ifrågakomma, borde inriktas på ordningen för dels statsunderstödens beviljande och dels deras utbetalande till företagen.

Beträffande understödets beviljande föreslå de sakkunniga, att lantbruksstyrelsen erhöle bemyndigande att själv avgöra, såväl huruvida företag av denna art böra komma i åtnjutande av statsunderstöd som även frågan om understödets storlek. I de fall, då avgörandet av understödsfrågan förutsätter avsteg från de vedertagna principerna, eller allmänna intressen av större betydelse skulle komma att därav beröras, bör dock ärendet allt fortfarande av lantbruksstyrelsen underställas Kungl. Maj:ts prövning. Till allmänna intressen av detta slag böra räknas sådana, som göra sig gällande bland annat, när fråga uppstår om sänkning av större sjö och reglering av mera betydande vattendrag eller när företaget skulle komma att inverka på naturskydd och dylikt.

I fråga om utbetalande av statslån till torrlägningsföretag ha de sakkunniga anfört, att gällande ordning, varigenom bestyret med frågor rörande utbetalning av statsunderstöd till torrlägningsföretag vore anförtrott två olika myndigheter, nämligen lantbruksstyrelsen, som beslutade att utbetalning finge ske, samt statskontoret, som verkställde utbetalningen, oundvikligen medförde en viss omgång vid dessa ärendens behandling. De sakkunniga ha föreslagit, att förfarandet vid utbetalandet av

statsunderstöden och vad därmed sammanhängande skulle anordnas på i huvudsak följande sätt.

I fråga om den del av statsunderstödet, som utginge i form av bidrag utan återbetalningsskyldighet skulle en första utbetalning av lantbruksstyrelsen få verkställas, sedan styrelsen avslutat kontrakt med vederbörande företagare om arbetets utförande ävensom prövat och godkänt av sakägare ställd säkerhet för kontraktets fullgörande m. m. samt under förutsättning slutligen, att hos lantbruksstyrelsen företetts behörigt bevis om arbetets påbörjande. Återstoden av bidraget finge utbetalas i mån av arbetets fortgång.

Vad åter anginge utbetalningen av beviljat statslån borde av praktiska och ekonomiska skäl bestämmelserna om statskontorets prövning och förvaring av skuldförbindelsen rörande lånets återbetalning ävensom den för förbindelsen ställda säkerheten lämnas orubbade även för det fall, att bestyret med låneutbetalningarna överflyttades å lantbruksstyrelsen. Prövning och godkännande av sagda förbindelser och säkerheter syntes nämligen böra jämväl för framtiden ankomma å statskontoret, som för detta ändamål kunde anlita kvalificerad personal å sin ombudsmannaavdelning. En avlastning av arbetet i denna del från statskontoret torde för övrigt icke kunna föranleda minskning av inom statskontoret anställda arbetskrafter, under det att å andra sidan en överflyttning av samma arbete på lantbruksstyrelsen icke kunde ifrågakomma utan en samtidig förstärkning av styrelsens juridiskt skolade personal. I överensstämmelse med vad sålunda anförts skulle efter den ifrågasatta omläggningen av utbetalningsförfarandet en första låneutbetalning kunna av lantbruksstyrelsen verkställas sedan 1) enahanda villkor, som förut uppställts såsom förutsättning för en första utbetalning av statsbidrag, blivit uppfyllda, 2) till statskontoret överlämnats nyssberörda förbindelse och säkerhet, samt 3) statskontoret godkänt sistnämnda handlingar. Återstoden av beviljade lån finge däremot i likhet med vad ovan nämnts i fråga om bidragen direkt av lantbruksstyrelsen utbetalas i mån av arbetets fortgång.

Av lantbruksstyrelsen verkställda utbetalningar av lån skulle månadsvis rapporteras till statskontoret, som fortfarande skulle förvalta statens avdikningslånefond. Därvid borde angivas till varje särskilt företag under månaden utbetalade lånebelopp ävensom dagen för utbetalningen. Då låneutbetalning avsåge slutligen avsynat och godkänt företag och således utgjorde sista utbetalning å lånet, borde detta i rapporten särskilt anmärkas.

Då lån eller första delen därav utbetalats, borde det därjämte ankomma på lantbruksstyrelsen att fullgöra den statskontoret för närvarande åvilande skyldigheten att om utbetalningen ofördröjligen underrätta vederbörande länsstyrelse med uppgift om lånet samt å den eller de fastigheter, för vilket lånet beviljats. Då det vore av vikt för statskontoret att vid granskningen av fördelningsbeslut angående återbetalningsskyldigheten för lån ha tillgång till nu nämnda fastighetsuppgift, borde en avskrift därav av lantbruksstyrelsen tillställas statskontoret.

De sakkunniga ha föreslagit, att det skall ankomma på lantbruksstyrelsen

att förvara av företagare lämnad säkerhetsförbindelse ävensom att övertaga de för närvarande av statskontoret i samband därmed handhavda uppgifterna. De sakkunniga ha såsom sin mening yttrat, att denna reform icke torde komma att medföra någon mera betydande arbetsbelastning för lantbruksstyrelsen. Enligt vad de sakkunniga inhämtat uppginge nämligen antalet åtgärder för vidtagande av preskriptionsavbrott allenast till omkring ett tiotal om året. De fall, då redan lyftade statsunderstöd skulle återbäras till statsverket, vore ännu mer sparsamt förekommande.

Vidare ha de sakkunniga föreslagit, att beslutanderätten i fråga om inställande av understödets utbetalning m. m. överflyttas från Kungl. Maj:t till lantbruksstyrelsen. Enligt de sakkunnigas mening kunde ur principiell synpunkt inga invändningar resas mot en sådan överflyttning. Å andra sidan vore en dylik reform ägnad att förhindra onödig omgång vid dessa ärendens behandling.

Däremot ha de sakkunniga, av skäl, som tidigare anförts i fråga om bibehållande hos statskontoret av ärenden rörande prövning och godkännande av säkerhetsförbindelse för låns återbetalande, ansett att bestyren med återfordrande av utbetalade bidrag och lån, bevakning av att bestämda annuiteter å lån erläggas samt vidtagande av i samband härmed stående åtgärder borde för framtiden liksom hittills handhas av statskontoret.

Lantbruksstyrelsen har förklarat sig icke vilja motsätta sig den föreslagna överflyttningen av beslutanderätten beträffande ifrågavarande understöd på styrelsen. Det syntes emellertid styrelsen angeläget, att i fall, då styrelsen funne det tvivelaktigt, huruvida bidrag eller lån finge utgå till visst företag, möjlighet hölles öppen för styrelsen att underställa frågan Kungl. Maj:ts prövning och att sålunda det slutliga avgörandet i dylikt ärende allt fortfarande förbehölles Kungl. Maj:t. Här avsåges dock givetvis endast rena undantagsfall. I likhet med de sakkunniga ansåge jämväl lantbruksstyrelsen, att såsom en konsekvens av den föreslagna överflyttningen av rätten att besluta i ärende angående understöd till torrlägningsföretag borde följa, att i förekommande fall beslut om inställande av understödets utbetalning borde ankomma på styrelsen. Härvid kunde dock förekomma fall, då starka billighetsskäl talade mot en indragning av statsunderstöd samtidigt som mera relevanta sakskalet talade för en indragning därav. I dylika fall borde lantbruksstyrelsen, som icke kunde anses äga tillämpa billighetssynpunkter i samma utsträckning som Kungl. Maj:t, vara oförhindrad att underställa ärendet Kungl. Maj:ts prövning.

Enligt lantbruksstyrelsens förmenande kunde så långt ifrån en tidsvinst vara att påräkna med det föreslagna förfarandet för låneutbetalningen, att man tvärtom måste förutsätta en icke oväsentlig tidsförlust för den första utbetalningen å beviljade lån. Här tillkomme nämligen ett extra moment i utbetalningsförfarandet, nämligen uppsättandet av en skrivelse i statskontoret och expedition av denna till styrelsen angående statskontorets godkännande av skuldförbindelse och säkerhet, och denna procedur toge givet-

vis sin tid. Däremot skulle onekligen någon tidsvinst inträda för senare utbetalningar å respektive lån. Lantbruksstyrelsen ansåge, att de sakkunniga överskattat betydelsen för torrlägningsföretagens intressenter av låneutbetalningarnas överflyttande på styrelsen, särskilt som i ett avsevärt antal fall antingen hela lånebeloppet utbetalades på en gång eller beviljat lån uppdelades på endast två utbetalningar. Det funnes även anledning antaga, att intressenterna i ett torrlägningsföretag satte större värde på att få en första utbetalning å beviljat lån verkställd utan extra dröjsmål än att någon tidsvinst inträdde vid en andra eller eventuellt tredje utbetalning.

Lantbruksstyrelsen erinrar vidare om att även enligt de sakkunnigas förslag statskontoret fortfarande skulle handhava förvaltningen av statens avdikningslånefond och härvid pröva och godkänna vederbörande skuldförbindelser och säkerheter, bevaka att fastställda räntor och amorteringar inflöte m. m. Enligt styrelsens uppfattning syntes det vara mest naturligt, att statskontoret, som sålunda handhade själva förvaltningen av avdikningslånefonden, jämväl i fortsättningen såsom hittills finge ombestyrta förekommande utbetalningar av lånemedel. Endast för såvitt särskilt bärande skäl anförts för ett frångående av denna ordning borde så ske. Några dylika skäl hade icke enligt styrelsens förmenande anförts av de sakkunniga. Anmärkas borde slutligen, att statskontoret ombesörjde utbetalningen av alla andra statslån, som berörde styrelsens förvaltningsområde och härutinnan hade någon ändring, såvitt styrelsen vore bekant, överhuvud icke blivit ifrågasatt. På grund av vad nu anförts ville styrelsen bestämt avstyrka de sakkunnigas förslag att överflytta bestyret med utbetalning av beviljade avdikningslån å styrelsen.

Lantbruksstyrelsen anför ytterligare i denna del, att i samband med nu förevarande frågor de sakkunniga jämväl hade uttalat sig för att statskontoret, även för den händelse att utbetalningar av bidrag och lån överflyttades på styrelsen, i allt fall skulle ha att i förekommande fall återfordra utbetalade bidrag och lån. Då emellertid styrelsen hade att verkställa utbetalningar å och redovisa statens avdikningsanslag, syntes nyssnämnda uppgift att återfordra utbetalade medel, såvitt anginge bidrag ur detta anslag, måhända lämpligast böra ankomma på styrelsen. Bestyret med att återfordra utbetalade lån borde däremot tillkomma statskontoret såsom låneförvaltande myndighet.

Slutligen erinrar lantbruksstyrelsen om att de sakkunniga vidare uttalat en förmodan, att en viss ytterligare utökning av styrelsens personal skulle bliva erforderlig, därest bestyret med utbetalning av jämväl avdikningslånen skulle överflyttas till styrelsen. Styrelsen hade väl i det föregående avstyrkt en dylik ändring i fråga om utbetalningen av avdikningslån, men ville i allt fall för fullständighetens skull anföra, att någon utökning av arbetskrafterna i styrelsen knappast syntes nödig av denna anledning.

Riksräkenskapsverket anför att det enligt dess uppfattning icke kunde anses lämpligt att på av de sakkunniga angivet sätt fördela utbetalning och återbetalning av avdikningslån på tvenne myndigheter, vilka båda vore hu-

vudförvaltningar. Med den ställning i redovisningshänseende, som lantbruksstyrelsen numera erhållit, samt den utvidgning av styrelsens kamerala organisation, som i samband därmed vidtagits, syntes några svårigheter icke möta att till lantbruksstyrelsen jämväl överflytta bestyret med återbetalningen och redovisningen av utbetalda lån. En dylik överflyttning utgjorde icke hinder för att statens avdikningslånefond även framdeles av statskontoret redovisades till rikshuvudboken. Riksräkenskapsverket ville därvid erinra, att ett liknande system förekomme i avseende å vissa andra av statskontoret förvaltade fonder. Vad däremot anginge prövning, godkännande och övervakning av säkerhetsförbindelse för låns återbetalande, syntes dessa uppgifter allt fortfarande böra handhavas av statskontoret.

Departementschefen har angående dessa frågor anfört följande.

»Vad de sakkunniga anfört i fråga om möjligheterna till snabbare handläggning å lantbruksingenjörskamrater, beträffande den nuvarande indelningen av riket i lantbruksingenjörskamrat ävensom rörande frågan om anställande av ytterligare extra lantbruksingenjörer biträdes av mig.

Vidkommande härefter frågan om snabbare handläggning hos myndigheterna av berörda ärenden och då först den föreslagna ändringen av nuvarande ordning för understödens beviljande synas mig öfvervägande skäl tala för ett genomförande av de sakkunnigas förslag att beslutanderätten i fråga om beviljande av såväl statsbidrag från avdikningsanslaget som lån från avdikningslånefonden som regel skall tillkomma lantbruksstyrelsen. Från denna huvudregel torde emellertid undantag få göras, i det att då fråga uppkommer om att vid beviljandet av understöd göra avsteg från vedertagna principer eller då företaget berör allmänna intressen av större betydelse eller lantbruksstyrelsen eljest finner det tvelaktigt, huruvida lån eller bidrag må utgå, frågan skall av lantbruksstyrelsen underställas Kungl. Maj:ts prövning. Till allmänna intressen torde böra räknas sådana, som göra sig gällande, när fråga uppstår om urtappning eller reglering av mera betydande sjö eller vattendrag, eller när genom företaget åstadkommes mera påtaglig förändring av landskapsbilden eller detsamma eljest inverkar på naturskydd och dylikt. Jämväl de fall, när på grund av mera betydande kostnadsökningar eller förändringar i företagens utförande fråga uppkommer om beviljande av ökat statsunderstöd, torde böra förbehållas Kungl. Maj:ts avgörande. Därigenom synes mig nämligen beredas möjlighet för Kungl. Maj:t att mera direkt bilda sig en uppfattning om huru den statsunderstödda torrläggningsverksamheten handhavas av de i första hand ansvariga förrättningsmännen. På sätt lantbruksstyrelsen föreslagit bör jämväl rätten att besluta om inställande av understödets utbetalning ankomma på lantbruksstyrelsen, med rätt dock för styrelsen att, där styrelsen så finner önskvärt, underställa dylik fråga Kungl. Maj:ts prövning.

Vad angår frågan om utbetalningen av beviljade statslån torde, ehuru väl tidsvinsten i de flesta fall icke synes bliva så stor, i enkelhetens intresse samtliga bestyr härmed böra öfverflyttas från statskontoret till lantbruksstyrelsen.

Jämväl bestyren med återbetalningen och redovisningen av utbetalda lån torde böra överflyttas på lantbruksstyrelsen. Då emellertid statskontoret fortfarande skall ha att förvalta avdikningslånefonden, synes prövningen, godkännandet och övervakningen av de till säkerhet för lånens återbetalande lämnade förbindelserna fortfarande böra ankomma på statskontoret.»

D. Tillgodoseende av ekonomiska synpunkter vid torrlägningsföretagens understödjande med statsmedel.

1934 års avdikningssakkunniga.

De sakkunniga ha inledningsvis framhållit den stora betydelsen för torrlägningsverksamhetens riktiga bedrivande av att i möjligaste mån garantier skapades för att, innan ett torrlägningsföretag komme till utförande, vederhäftig utredning föreläge om dess ekonomiska bärighet. Erfarenheten hade givit vid handen, att detta spörsmål påkallade alldeles särskild uppmärksamhet. Vissa efter planläggning av lantbruksingenjörer under senare år utförda företag, särskilt vattenavlednings- och sjösänkingsföretag av större omfattning, hade nämligen utfallit mer eller mindre ogynnsamt i ekonomiskt avseende. De sakkunniga ha ägnat förevarande spörsmål ingående uppmärksamhet samt dryftat olika vägar, som kunde tänkas leda till ett undanröjande av förefintliga missförhållanden.

I anslutning till verkställd undersökning ha de sakkunniga yttrat, att de funne de för lantbruksingenjörerna föreskrivna kompetensvillkoren i tekniskt och agronomiskt hänseende i stort sett väl anpassade efter de arbetsuppgifter, som ordinärt ålåge dessa befattningshavare. En skärpning av kompetensfordringarna i sådan riktning, att för anställning såsom lantbruksingenjör skulle uppställas krav på specialutbildning inom vissa områden, exempelvis beträffande moss- och torvjordar, syntes icke vara av förhållandena påkallad. De särskilda synpunkter på ett torrlägningsärende, som när fråga vore om moss- och torvjord eller eljest kunde göra sig gällande, syntes bäst kunna tillgodoses genom tillkallande i dylikt fall av på området speciellt sakkunnig.

För de sakkunniga har det vidare framstått såsom synnerligen angeläget, att en utökning av den kontroll, som för närvarande utövades från den centrala myndighetens sida över lantbruksingenjörernas handhavande av dem åliggande arbetsuppgifter, komme till stånd. Detta gällde i vad beträffade såväl tekniska som agronomiska frågor. Lantbruksstyrelsen måste emellertid i sådant fall utrustas med för ändamålet erforderlig personal. Denna borde bestå av tjänstemän i sådan fristående ställning, att de kunde fullt opartiskt bedöma de olika torrlägningsföretagens ekonomiska förutsättningar m. m. De sakkunniga hade för sin del ansett sig böra föreslå, att två dylika tjänstemän, förslagsvis benämnda överinspektörer, anställas, av vilka den ene skulle ha till uppgift att öva tillsyn över att

allmänt ekonomiska synpunkter på vattenavledningsverksamheten bleve vederbörligen iakttagna, om möjligt redan på ett tidigt stadium eller i samband med företagens planläggning. Den andre överinspektören skulle närmast övervaka hushållningssällskapens täckdikningsverksamhet. Överinspektörerna ha föreslagits skola hänföras till lönegraden B 29.

I detta sammanhang ha de sakkunniga föreslagit, att det särskilda löne-tillägg om 1,200 kronor för år, som för närvarande utginge till byråchefen å den kulturtekniska byrån, höjdes till 3,000 kronor för år.

Beträffande bestämmelserna angående understöd av torrlägningsföretag ha de sakkunniga föreslagit, att hittills såsom villkor för understöd fastställda högsta gränstal för den relativa kostnaden 1.20 måtte sänkas till 1.10. Härvid borde förrättningskostnaderna medräknas vid bestämmande av den relativa kostnadens storlek.

I fråga om ändring av nu gällande högsta bidragskvot, vilken uppginge till hälften av kostnaden för ett företag, vore de sakkunniga väl av den uppfattningen, att en lämpligt avvägd reducering av densamma vore ägnad att kraftigt motverka tillkomsten av ekonomiskt svaga företag. Med hänsyn till, bland annat, den omständigheten att frågan om en sådan sänkning relativt nyligen varit föremål för statsmakternas prövning och därvid avvisats, hade de sakkunniga emellertid ansett sig icke böra ifrågasätta ändring i gällande bestämmelser i denna del.

Efter närmare undersökning av de särskilda bestämmelser och villkor i övrigt, som för närvarande gällde i fråga om statsunderstöd ur avdikningsanslaget och avdikningslånefonden, hade de sakkunniga funnit desamma väl avvägda. Någon ändring i dessa hänseenden syntes enligt de sakkunnigas mening sålunda icke vara av förhållandena påkallad.

Slutligen ha de sakkunniga föreslagit, att statsbidrag till förrättningskostnad för torrlägningsföretag måtte kunna utgå med hälften av kostnaderna även för det fall att företaget icke komme till utförande.

Herr Carlström har härutinnan ansett, att i vissa fall statsbidrag borde kunna utgå till hela förrättningskostnaden.

Torrlägningskommittén.

Inledningsvis har kommittén hänfört sig till avdikningssakkunnigas nyss refererade förslag i fråga om statsbidrag till förrättningskostnad och därom anfört att detta förslag kunde sägas innebära ett visst avsteg från nu gällande princip, att vid prövning av frågan om tilldelande av statsbidrag till ett torrlägningsföretag kostnaden för planläggningen skulle behandlas gemensamt med och efter samma grunder som kostnaden för företagets utförande.

För kommittén syntes emellertid planläggandet av ett torrlägningsföretag och utförandet av detsamma till karaktären vara så olika, att det väl kunde ifrågasättas, huruvida icke särskilda bestämmelser borde uppställas för beräkning av statsbidrag till gäldande av utredningskostnaden. Härvid hade kommittén visserligen i första hand tagit sikte på möjligheten att åstadkomma ökat antal utredningar rörande sådana företag — nya såväl som äldre —

vilka vid behov kunde tänkas komma till utförande såsom beredskapsarbeten, men härefter föreslagna grunder till särskilda bestämmelser syntes lämpligen kunna tillämpas jämväl beträffande andra företag.

Sammanfattningsvis har kommittén framlagt följande förslag till grunder för beviljande av statsbidrag till utredningskostnaden.

a) Till kostnaden för utredning av sådana torrlägningsföretag, som omförmälas i 1 § gällande kungörelse angående villkoren för statsbidrag från statens avdikningsanslag, kan beviljas bidrag från för ändamålet särskilt anvisat anslag (eventuellt statens avdikningsanslag).

Vad nu sagts äger jämväl tillämpning beträffande sådana med statsbidrag utförda torrlägningsföretag, som för vinnande av erforderlig dränerings-effekt synas vara i behov av att vissa kompletteringsarbeten komma till stånd.

b) Förrättningsmannen skall, innan sådant bidrag beviljas, hava verkställt förberedande undersökning rörande storleken av den för utredningen i dess helhet beräknade kostnaden ävensom angående det ifrågasatta företagets beskaffenhet med särskild hänsyn till frågan, huruvida förutsättningar för erhållande av statsbidrag till företagets utförande kunna anses föreligga.

c) Ansökan om statsbidrag till utredningen skall, åtföljd av redogörelse för den under b) omförmälda undersökningen, insändas till lantbruksstyrelsen.

Därest den verkställda undersökningen giver vid handen, att förutsättningar för erhållande av statsbidrag till företagets utförande ej föreligga, skall ansökningsen och redogörelsen för undersökningen av lantbruksstyrelsen med eget utlåtande överlämnas till Kungl. Maj:t för prövning. Enahanda skall gälla jämväl för det fall, att av lantbruksstyrelsen eller annan myndighet väckes fråga om statsbidrag till täckande av hela utredningskostnaden.

I övriga fall tillkommer det lantbruksstyrelsen att avgöra frågan om beviljande av statsbidrag till utredningen.

d) Statsbidrag kan beviljas till lägst 60 och högst 90 % av kostnaden för undersökning och syneförrättning jämte erforderliga kartor och handlingar, allt i enlighet med följande tabell:

Förrättningskostnad i kronor	S t a t s b i d r a g			
intill 500	60 %			
500— 1,000	60 % + 1 %	för varje fulla	100 kronor	över 500 kronor
1,000— 2,000	65 % + 1 %	» » »	200 » »	1,000 »
2,000— 3,500	70 % + 1 %	» » »	300 » »	2,000 »
3,500— 7,000	75 % + 1 %	» » »	700 » »	3,500 »
7,000—12,000	80 % + 1 %	» » »	1,000 » »	7,000 »
12,000—20,000	85 % + 1 %	» » »	1,600 » »	12,000 »
över 20,000	90 %			

På förslag av lantbruksstyrelsen eller annan myndighet kan i vissa fall, då fråga är om beredskapsarbeten, statsbidrag utgå till täckande av hela utredningskostnaden.

e) Beviljat statsbidrag utbetalas från lantbruksstyrelsen till vederbörande bidragstagare eller dennes befullmäktigade ombud.

Statsbidraget får efter lantbruksstyrelsens bestämmande lyftas i den mån undersökningens eller förrättningens fortgång styrkes genom till styrelsen ingivna bevis eller intyg; dock skall någon del av statsbidraget inestå, in- till dess förrättningen vunnit laga kraft eller eljest företagets planläggning kan anses avslutad.

Efter varje utbetalning får hela det lyftade beloppet icke överstiga förut under d) angivna del av den vid samma tid styrkta kostnaden.

f) Därest vederbörande förrättningsman finner, att syneförrättningen på grund av därunder yppade omständigheter icke bör slutföras, skall han där- om snarast meddela lantbruksstyrelsen, som har att avgöra, huruvida för- rättningen må med bidrag av statsmedel slutföras.

Lantbruksstyrelsen anför, att ett särskilt kraftigt verkande medel för hind- rande av tillkomsten av ur ekonomisk synpunkt mindervärdiga torrlägnings- företag onekligen vore att sänka den nu fastställda kvoten för utgående av bidrag utan återbetalningsskyldighet, när det utan tvivel kunde förutsättas, att den nuvarande relativa rikliga bidragstilldelningen verkade lockande till utförande av dylika företag. Ehuru det därjämte torde kunna förväntas, att även med någon sänkning av denna bidragskvot torrlägningsverksam- heten inom landet ändock skulle få en tillfredsställande omfattning, ville dock styrelsen på av de sakkunniga angivna skäl — nämligen att frågan härom nyligen varit föremål för statsmakternas prövning — icke nu fram- ställa något förslag om en dylik sänkning. Häremot talar jämväl den om- ständigheten, att täta justeringar av denna bidragskvot måste medföra ojämnheter i bidragstilldelningen och orättvisa de olika torrlägningsförc- tagen emellan.

Departementschefen har yttrat följande.

»Beträffande först frågan om lantbruksingenjörernas kompetens synes det mig, i betraktande av att torrlägningsverksamheten dock främst är ett jord- bruksekonomiskt problem, att de sakkunniga och jämväl vissa av de hörda myndigheterna alltför litet värdesatt den agronomiska kompetensen hos de befattningshavare, som handhava denna verksamhet. Vad särskilt lantbruks- ingenjörernas utbildning angår synes det mig rent av kunna ifrågasättas om icke huvuddelen av denna till större båtnad för det allmänna skulle, såsom ock i ett yttrande antytts, kunna förläggas till lantbrukshögskolan. Då jag emellertid icke anser mig böra framlägga förslag i sådan riktning, beror detta bland annat på att jag längre fram ämnar föreslå sådan ändring be- träffande täckdikningsnämndernas sammansättning, att därav skall kunna följa ett bättre tillgodoseende inom lantbruksingenjörernas verksamhetsom- råde av agronomiska synpunkter.

I likhet med de sakkunniga och de hörda myndigheterna och sammanslutningarna finner jag möjligheten till utvidgad kontroll från lantbruksstyrelsens sida över den ifrågavarande verksamheten vara av stor betydelse för dennas riktiga planläggning ur ekonomisk synpunkt. För att en sådan kontroll skall kunna utföras behöver lantbruksstyrelsen otvivelaktigt tillföras ytterligare och för ändamålet speciellt lämpade arbetskrafter. Mot de sakkunnigas förslag i denna del synes emellertid framför allt den invändningen kunna göras, att det knappast kan anses lämpligt att så från varandra avgränsa de föreslagna kontrolltjänstemännens verksamhetsområden. Så t. ex. synes mig avsaknaden av mera djupgående agronomiska kunskaper hos lantbruksingenjörerna närmast böra föranleda till, att den å agronomiska frågor specialiserade överinspektören borde kunna anlitas för konsultation och kontroll av avdikningsföretag. Då alltså frågan om dessa befattningshavares arbetsuppgifter torde vara i behov av ytterligare övervägande, anser jag mig icke för närvarande böra framlägga förslag om inrättande av nya tjänster i lantbruksstyrelsen.

På de av lantbruksstyrelsen anförda skälen ansluter jag mig till uppfattningen, att tillräckliga skäl icke föreligga att sänka den nu till 50 procent fastställda kvoten för utgående av bidrag utan återbetalningsskyldighet.

Vad åter angår frågan om förrättningskostnaderna och då först förslaget att statsunderstöd till sådan kostnad skall kunna lämnas, utan att företaget kommer till stånd, finner jag ett genomförande av detta förslag ägnat att motverka tillkomsten av ekonomiskt icke lönande företag. Rätten att besluta om dylikt understöd, vilket torde böra utgå i form av bidrag utan återbetalningsskyldighet, synes böra förbehållas Kungl. Maj:t. I likhet med de sakkunniga anser jag att möjlighet att komma i åtnjutande av denna förmån bör förefinnas allenast för intressenter i företag, varom syneförrättning handlagts enligt vattenlagen, samt vidare, att understöd ej må utgå för sådant utredningsarbete, som mot förrättningsmannens avstyrkande verkställts på begäran av vederbörande sakägare. Beträffande storleken av bidraget kan jag icke ansluta mig till meningen, att bidrag borde kunna utgå till hela förrättningskostnaden, utan finner mig böra förorda en begränsning av bidraget till högst 75 procent av samma kostnad.

Vidkommande härefter de av torrläggningsskommittén framlagda förslagen synes det mig uppenbart att, därest torrläggningsföretag skola kunna utföras som beredskapsarbeten, planer för utförande av företagen böra vara uppgjorda i förväg. Då det därvid icke läser kunna komma i fråga att belasta de eventuella intressenterna i dylika företag med kostnaderna för planernas uppgörande, torde det få ankomma på staten att gälda dessa kostnader. Medel härtill torde lämpligen kunna erhållas på så sätt, att under nionde huvudtiteln uppföres ett särskilt för ändamålet avsett anslag. Storleken av detta anslag synes mig emellertid för nästkommande budgetår kunna begränsas till 150,000 kronor. Därest ett med ianspråktagande av dessa medel planlagt företag sedermera skulle komma till utförande annorledes än

som beredskapsarbete, torde från avdikningsanslaget böra till det föreslagna nya anslaget överföras sålunda gäldad förrättningskostnad till den del den samma enligt de regler, som gälla för förrättningskostnader för i vanlig ordning handlagda torrläggningensföretag skall utgå från avdikningsanslaget.

Vad torrläggningenskommittén i övrigt anfört angående förrättningskostnadernas utbrytande från övriga kostnader för genomförandet av ett torrläggningensföretag synes mig innefatta ett beaktansvärt uppslag till ernående av mera rationella metoder vid bidrags- och lånetilldelningen till torrläggningensverksamheten. Då ett genomförande av kommitténs förslag i denna del emellertid torde kräva en ingående omprövning av frågan om den högsta medgivna relativa kostnaden samt, bland andra frågor, storleken i procentuellt avseende av den föreslagna bidragsgivningen torde böra ytterligare övervägas, är jag icke beredd att för årets riksdag framlägga något förslag i denna del.»

E. Vissa spörsmål rörande förhållandet mellan täckdikningsverksamheten och den övriga avdikningsverksamheten.

I en vid 1936 års riksdag inom andra kammaren väckt *motion* (nr 373) har påyrkats sådan ändring i de gällande bestämmelserna angående bidrag ur avdikningsanslaget och lån från avdikningslånefonden, att jordbruksskonsulent måtte godkännas såsom förrättningsman för uppgörande av förslag till smärre avdikningsföretag, för vilka bidrag eller lån söktes.

1934 års avdikningssakkunniga ha erinrat, att ett bifall till det i motionen framlagda förslaget skulle innebära, att, då till ifrågavarande företag skulle beviljas understöd ur avdikningsanslaget och avdikningslånefonden, understödsärendena således skulle komma att prövas av lantbruksstyrelsen. De sakkunniga funne en sådan anordning ur organisatorisk synpunkt icke tillräddlig. Det finge nämligen anses mindre lämpligt, att lantbruksstyrelsen skulle hava att granska förslag uppgjorda av förrättningsmän anställda hos enskild förvaltning, och över vilka styrelsen icke ägde någon bestämmanderätt. Därest styrelsen funne anledning till erinran mot dylikt förslag, skulle det åligga styrelsen att i ärendet kommunicera med vederbörande hushållningssällskap, som i sin tur finge inhämta yttrande från förrättningsmannen. Härigenom komme givetvis att förorsakas viss tidsförlust och omgång vid ärendets handläggning. Genom en dylik anordning skulle därjämte nödvändiggöras upprättande av ytterligare ett exemplar av förrättningsakterna rörande företagen, utöver vad för närvarande vore erforderligt. Då lantbruksstyrelsen skulle ha att med understödstagaren upprätta kontrakt rörande företagen, syntes det nämligen ofrånkomligt, att hos styrelsen måste förvaras ett exemplar av förrättningsakterna. Därutöver torde det med hänsyn till det samband, vari avloppet står till själva täckdikningsarbetet, icke kunna undgås, att ett exemplar av samma akter jämväl måste förvaras hos

det hushållningssällskap, som hade hand om täckdikningsärendet. En lösning av hithörande spörsmål, på sätt motionären föreslagit, skulle för övrigt bliva förknippad med åtskilliga olägenheter i fråga om arbetsuppgifternas uppdelning på lantbruksingenjörerna och jordbrukskonsulenterna m. m. På grund av vad sålunda anförts funne sig de sakkunniga icke kunna biträda det av motionären framförda ändringsförslaget.

De sakkunniga ha framhållit önskvärdheten av ett ur olika synpunkter ordnat samarbete mellan förrättningsmännen inom å ena sidan täckdikningsverksamheten samt å den andra vattenavledningsverksamheten. För att i någon mån underlätta tillkomsten av sådant samarbete ha de sakkunniga funnit det lämpligt, att viss ändring genomfördes i gällande bestämmelser angående sammanställningen av hushållningssällskapens täckdikningsnämnder.

Lantbruksingenjörerna borde enligt de sakkunnigas uppfattning äga rätt att, även för det fall att de icke vore föredragande, närvara vid täckdikningsnämndernas sammanträden och deltaga i deras överläggningar. I instruktionen för dessa befattningshavare borde det åläggas dem såsom tjänsteuppgift att följa täckdikningsverksamheten inom deras tjänstgöringsområden. Dylikt åläggande borde dock icke innebära, att lantbruksingenjör skulle vara ledamot av täckdikningsnämnd eller äga rösträtt i ärende, som kommit under nämndens handläggning.

De sakkunniga ha vidare yttrat, att vad de nu framhållit ägde i full utsträckning giltighet även i vad beträffade de hos hushållningssällskapen för täckdikningsverksamheten anställda förrättningsmännen. Ledamotskap i täckdikningsnämnd borde således icke heller för sistnämnda befattningshavare vara förenat med deras verksamhet i hushållningssällskapens tjänst.

I detta sammanhang ha de sakkunniga även framhållit önskvärdheten av, att hushållningssällskapens förrättningsmän i förekommande fall bereddes tillfälle att taga kännedom om lantbruksingenjörernas förrättningar.

Östergötlands läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott, som uttalat sig för att jordbrukskonsulent skulle få utföra förrättning rörande mindre avlopp, har föreslagit, att i instruktionen för jordbrukskonsulent i sådant fall inrymmas bestämmelse om skyldighet att ställa sig till efterrättelse de anvisningar, som lantbruksstyrelsen kunde finna erforderligt meddela angående handläggning av avdikningsförrättningar.

Departementschefen har andragit följande.

»Vad slutligen angår spörsmålen rörande förhållandet mellan täckdikningsverksamheten och den övriga avdikningsverksamheten ansluter jag mig till den i ett flertal yttranden hävdade uppfattningen om det ändamålsenliga i att tillerkänna jordbrukskonsulent behörighet att vid upprättande av täckdikningsplan handlägga förrättning rörande i samband med täckdikningen stående mindre avlopp. Utom de fördelar för den enskilda jordbrukaren, som en dylik anordning torde medföra, synes mig densamma jämväl bliva av be-

tydelse därigenom, att på så sätt en viss avlastning sker av lantbruksingenjörernas arbetsbörda. Vad de sakkunniga anfört om olägenheten av att ytterligare ett exemplar av förrättningsakten till dylikt företag måste upprättas, synes icke behöva tillmätas avgörande betydelse, då ju akterna till företag av denna beskaffenhet merendels torde bliva av förhållandevis liten omfattning. I fråga om de bestämmelser och anordningar i övrigt, som kunna bliva erforderliga för att lantbruksstyrelsen må kunna utan alltför omständligt förfarande framställa erinringar mot ett av jordbrukskonsulent uppgjort förslag, ansluter jag mig till vad förvaltningsutskottet i Östergötlands län därutinnan anfört.

Som en lämplig avgränsning uppåt av de företag, i fråga om vilkas handläggning jordbrukskonsulent sålunda skall vara behörig, torde lämpligen kunna bestämmas, dels att företaget är av den beskaffenhet, att förrättning rörande detsamma må handläggas utan samband med syneförrättning enligt vattenlagen, dels att kostnaden för företaget icke överstiger 1,000 kronor samt dels att understöd av statsmedel till företaget icke utgår i annan form än såsom bidrag utan återbetalningsskyldighet.

I fråga om sammansättningen av hushållningssällskapens täckdikningsnämnder synes mig erforderligt samarbete mellan de lokala ledningarna av torrlägningsverksamhetens olika grenar bäst bliva tillgodosett på så sätt, att föreskrift meddelas om att såväl lantbruksingenjören som ledaren för hushållningssällskapets täckdikningsverksamhet skall vara ledamot av nämnden. I syfte att bereda utrymme för agronomiska synpunkter vid prövningen av de av de statliga förrättningsmännen handlagda torrlägningsföretagen bör vidare föreskrift lämnas därom, att lantbruksingenjören, respektive inom hushållningssällskapets område verksam extra lantbruksingenjör eller lantbruksstipendiat skall inför nämnden föredraga planerade torrlägningsföretag. I konsekvens härmed böra de statliga förrättningsmän, vilka icke äro ledamöter av nämnden, beredas tillfälle att närvara vid föredragningen eller eljest taga del av föreslagna täckdikningsföretag.»

F. Anslagsbehov för budgetåret 1939/40.

I fråga om anslagsbehov för budgetåret 1939/40 har *departementschefen* anfört följande.

»För innevarande budgetår är såsom jag tidigare erinrat i riksstaten till lantbruksingenjörer och deras biträden: Avlöningar uppfört ett förslagsanslag av 308,500 kronor samt till Lantbruksingenjörer och deras biträden: Resersättningar ett förslagsanslag av 250,000 kronor.

I årets statsverksproposition har jag, under punkterna 5 och 6, hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde bliva riksdagen förelagd, till nyssnämnda båda ändamål beräkna förslagsanslag av respektive 617,200 och 290,000 kronor.

Vid bifall till vad jag i det föregående förordat rörande organisationen skulle avlöningsstaten för lantbruksingenjörerna och deras biträden komma att erhålla följande utseende.

Anslagsposten avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat torde med hänsyn till löneregleringen för statstjänstemännen i allmänhet böra uppräknas från 157,800 kronor till 182,700 kronor.

Från posten arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, bestridas för närvarande icke blott arvoden till 7 extra lantbruksingenjörer med 4,800 kronor till en var av dem och lantbruksstipendier med en sammanlagd tjänstgöringstid av högst 96 månader med 250 kronor för månad, utan även statens bidrag till förste assistenternas och assistenternas avlöning. Sedan, vid bifall till vad jag förordat i fråga om assistentkårens statsanställning, avlöningarna till förste assistenter och assistenter komma att utgå från särskild anslagspost, torde nu ifrågavarande post böra beräknas till 64,680 kronor. Från posten skola bestridas arvoden till extra lantbruksingenjörer och lantbruksstipendier, vilka arvoden torde, efter inräkning av 13 procent dyrtidstillägg, böra utgå med respektive 5,400 kronor för år och 280 kronor för månad. Å de sålunda uppräknade arvoden torde icke böra utgå rörligt tillägg.

Såsom jag nyss påpekade torde härefter böra upptagas en ny anslagspost med benämningen Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal. Denna post torde i anslutning till vad jag tidigare anfört i fråga om antal och lönegradsplacering av de av mig till statsanställning förordade tjänstebiträden böra fördelas på två delposter, nämligen Grundavlöningar m. m. med ett belopp av 290,120 kronor samt Avlöningsförhöjningar m. m. med ett belopp av 37,000 kronor. I sistnämnda belopp ingår det av mig förordade lönetillägget till två av de nuvarande förste assistenterna med 1,200 kronor.

Slutligen torde för rörligt tillägg åt ordinarie och icke-ordinarie personal böra beräknas ett belopp av 30,500 kronor.

Vidkommande anslaget till reseersättningar torde detsamma i betraktande av dels den faktiska medelsåtgången under senare år, dels ock den av mig förordade höjningen av traktamentsersättningen åt förste assistenter och lantbruksstipendier böra upptagas till 290,000 kronor.»

Verksamheten för jordens torrläggning intager en framskjuten plats bland de åtgärder till höjande av jordbrukets avkastningsförmåga, vilka företagas med stöd från det allmännas sida. Ursprungligen togs initiativet till denna verksamhet av hushållningssällskapen, men snart nog vidtogs statsmakterna åtgärder till dess stödande. Riksdagen har sålunda från början av 1840-talet ställt medel till Kungl. Maj:ts förfogande, till en början i form av lån, men senare dessutom genom bidrag utan återbetalningsskyldighet.

Av vad 1934 års avdikningsakkunniga utrönt framgår emellertid, att den nuvarande organisationen av torrläggningens verksamheten, särskilt vad angår vattenavledning och avdikning, är behäftad med åtskilliga brister. Dessa

Utskottet.

brister ha bland annat medverkat till uppkomsten av torrlägningsföretag, som varit såtillvida misslyckade, att de orsakat delägarna svåra ekonomiska misräkningar. I vissa fall har båtnaden visat sig väsentligt understiga vad som därutinnan uppskattats eller helt uteblivit. I andra fall åter ha de beräknade kostnaderna i verkligheten kommit att överskridas. Dessa förluster för de enskilda ha även — såsom utskottet haft anledning vid upprepade tillfällen konstatera — föranlett avsevärda kostnader för statsverket vanligen på så sätt, att statsmakterna måst träda emellan och genom särskilda, ofta betydande bidrag rädda företaget. De avdikningssakkunniga ha vidare påpekat, att uppkomsten av dylika misslyckade företag haft sin grund i skilda orsaker, vilka var för sig måhända icke varit av utslagsgivande betydelse men som tillsammans tagna orsakat de otillfredsställande resultaten. Jämväl andra brister torde åvila den nuvarande vattenavlednings- och avdikningsverksamheten.

Vidkommande *organisationen* ha de sakkunniga till en början framlagt förslag, som avse att göra lantbruksingenjörerna oberoende av taxeinkomster samt att bereda deras tjänstebiträden statsanställning. Utskottet anser för sin del goda skäl tala för ett genomförande av dessa förslag. Såsom de sakkunniga anfört medför det nuvarande avlöningssystemet för lantbruksingenjörerna, varigenom dessa åtnjuta viss fast grundlön, samt därutöver uppbära arvode enligt taxa för utfört arbete, oundgängligen, att de för sin utkomst bliva i väsentlig grad beroende av den omfattning, vari förrättningar bliva åt dem överlämnade. Detta system torde alltså kunna innebära, att lantbruksingenjören ej kan stå fullt opartisk vid bedömandet av ett till utförande ifrågasatt torrlägningsföretags ekonomiska förutsättningar. Beträffande tjänstebiträdenas anställningsförhållanden synes det utskottet, i likhet med departementschefen, icke lämpligt, att en tjänstemannakår, som har att förätta ett rent statligt arbete, icke endast är undandragen tjänstemannaansvar utan även är berövad de förmåner, som en anställning i statens tjänst medför.

Med hänsyn till den betydande kostnadsökning, som ett genomförande av de sakkunnigas förslag i hela dess vidd skulle medföra, har departementschefen av statsfinansiella skäl ansett det lämpligt att låta omorganisationen äga rum i två etapper. Frågan om lantbruksingenjörernas, extra lantbruksingenjörernas och lantbruksstipendiaternas framtida avlöningsförmåner borde därför, enligt vad departementschefen uttalat, göras till föremål för ytterligare överväganden. Utskottet vill till detta uttalande endast knyta den förhoppningen, att ett genomförande i huvudsak av de sakkunnigas förslag även i dessa delar skall kunna ske inom snar framtid.

Beträffande de hos lantbruksingenjörerna anställda tjänstebiträdena ansluter sig utskottet till de sakkunnigas av departementschefen tillstyrkta förslag, att 24 förste assistenter, 20 assistenter samt 34 rit- och skrivbiträden nu erhålla statsanställning som extra ordinarie tjänstemän. I fråga om placeringen i lönegrad av dessa befattningshavare ha de sakkunniga ansett, att förste assistenterna skulle placeras i 17:e lönegraden och assistenterna i 15:e lönegraden, medan Kungl. Maj:t föreslagit dessa tjänsters hänförelse till en

lönegrad lägre. Motionärerna åsyfta, bland annat, att de sakkunnigas förslag i detta avseende bifalles. För sin del anser utskottet, med hänsyn till det betydelsefulla och ansvarsfyllda arbete ifrågavarande tjänstemän utföra, goda skäl tala för att de erhålla den löneställning motionärerna påyrkat, och ansluter sig utskottet alltså till vad motionärerna härutinnan hemställt. Vidkommande rit- och skrivbiträdena tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag, att 24 dylika biträden med benämningen ritbiträden få placeras i 7:e lönegraden och 10 biträden, vilka böra benämnas kontorsbiträden, i 4:e lönegraden.

Vad departementschefen anfört beträffande de kompetensvillkor, som böra uppställas för erhållande av befattning såsom assistent, vidkommande fördelningen av ifrågavarande befattningshavare å de olika lantbruksingenjörskontoren samt i fråga om dessas tillgodoräknande av föregående tjänstgöring, har icke föranlett någon utskottets erinran. I likhet med departementschefen anser utskottet vidare, att lantbruksingenjörerna böra åläggas att av sina inkomster till statsverket avstå belopp ungefärligen motsvarande dem, som de för närvarande ha att utgiva för tjänstbiträdenas avlönande, nämligen för förste assistent 175 kronor, för assistent 150 kronor, för ritbiträde 175 kronor och för kontorsbiträde 125 kronor, allt för månad. Dessa bidrag, som beräknats årligen uppgå till 150,000 kronor, torde i riksstaten böra uppföras såsom en särskild inkomsttitel, förslagsvis benämnd Inkomster av lantbruksingenjörsförrättningar.

De sakkunnigas förslag i vad rör omkostnadsstaten har icke föranlett något annat yttrande från departementschefens sida än beträffande reseersättningarna. I avbidan på ett fullständigt genomförande av omorganisationen finner han icke skäl föreligga att vidtaga annan ändring i nu tillämpade besparingsreglemente än att han förordat höjning av traktamentsersättningen till lantbruksstipendiat och förste assistent från 10 till 11 kronor för dygn, därav för dag 7 kronor och för natt 4 kronor. I motionerna påyrkas, i likhet med vad de sakkunniga förslagit, att jämväl traktamentsersättningarna till assistenter samt tekniska biträden skola utgå med 11 kronor för dygn. Utskottet delar för sin del den uppfattning, som kommit till uttryck i motionerna, att denna fråga icke har något omedelbart sammanhang med ett genomförande av en fullständig omorganisation å hithörande område. Traktamentsersättningarna torde enligt utskottets uppfattning under alla förhållanden böra vara så avvägda, att de täcka de verkliga kostnaderna. Med hänsyn härtill ansluter sig utskottet till de sakkunnigas förslag, att dessa ersättningar för lantbruksstipendiat, förste assistent, assistent och tekniskt biträde höjas från 10 till 11 kronor för dygn.

Vidkommande själva *verksamheten* ha de sakkunniga avgivit förslag att åstadkomma en snabbare handläggning av ifrågavarande ärenden både å lantbruksingenjörskontoret och hos myndigheterna. Vad departementschefen härutinnan anfört kan i huvudsakliga delar biträdas av utskottet. Beslutanderätten i fråga om beviljande av såväl statsbidrag från avdiknings-

anslaget som lån från avdikningslånefonden skall alltså hädanefter som regel tillkomma lantbruksstyrelsen. Då fråga uppkommer om att vid beviljandet av understöd göra avsteg från vedertagna principer eller då företaget berör allmänna intressen av större betydelse eller lantbruksstyrelsen eljest finner det tvivelaktigt, huruvida lån eller bidrag må utgå, skall frågan emellertid av lantbruksstyrelsen underställas Kungl. Maj:ts prövning. Till allmänna intressen torde, enligt vad departementschefen anfört, böra räknas sådana som göra sig gällande, när fråga uppstår om urtappning eller reglering av mera betydande sjö eller vattendrag eller när genom företaget åstadkommes mera påtaglig förändring av landskapsbilden eller detsamma eljest inverkar på naturskydd och dylikt. Jämväl de fall, när på grund av mera betydande kostnadsökningar eller förändringar i företagens utförande fråga uppkommer om beviljande av ökat statsunderstöd, skulle förbehållas Kungl. Maj:ts avgörande. Rätten att besluta om inställande av understödets utbetalning torde böra ankomma på lantbruksstyrelsen, med rätt dock för styrelsen att, där styrelsen så finner önskvärt, underställa dylik fråga Kungl. Maj:ts prövning.

Kungl. Maj:ts förslag i nu förevarande hänseende avser vidare, att bestyrren med såväl utbetalning av beviljade statslån som återbetalningen och redovisningen av utbetalda lån överflyttas från statskontoret till lantbruksstyrelsen, medan statskontoret fortfarande skall ha att förvalta avdikningslånefonden. Beträffande utbetalningen av statslån tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag, som överensstämmer med de sakkunnigas uppfattning. Vad åter angår återbetalningen och redovisningen av utbetalda lån ha de sakkunniga icke föreslagit någon ändring i nu gällande ordning, att dessa bestyr handhas av statskontoret. I avgivet remissyttrande har emellertid riksräkenskapsverket förordat den av Kungl. Maj:t nu föreslagna överflyttningen från statskontoret till lantbruksstyrelsen. Då meningarna hos myndigheterna beträffande lämpligheten att genomföra en sådan överflyttning enligt vad utskottet erfarit torde vara delade, är utskottet för sin del icke berett att nu tillstyrka en dylik åtgärd. Frågan härom torde alltså böra underkastas ytterligare överväganden. I samband härmed synes böra utredas ej endast, om det är lämpligast att bibehålla nuvarande ordning eller att överflytta ifrågakvarande bestyr till lantbruksstyrelsen, utan även, därest en sådan överflyttning anses böra vidtagas, huruvida det kan vara ändamålsenligt att därjämte överflytta förvaltningen av avdikningslånefonden till lantbruksstyrelsen.

Departementschefens uttalanden i fråga om tillgodoseendet av ekonomiska synpunkter vid torrlägningsföretagens understödande med statsmedel samt beträffande möjligheten till utvidgad kontroll från lantbruksstyrelsens sida över ifrågakvarande verksamhet ha icke föranlett någon utskottets erinran.

Vad angår Kungl. Maj:ts förslag att statsunderstöd till förrätningskostnader skall kunna lämnas med högst 75 procent av samma kostnad, utan att företaget kommer till stånd, torde ett genomförande av detta förslag vara

ägnat att motverka tillkomsten av ekonomiskt icke lönande företag. Med hänsyn härtill anser sig utskottet böra tillstyrka förslaget.

Ät vad departementschefen anfört i anslutning till de av torrläggningsskommittén framlagda förslagen giver utskottet sin anslutning. Å nionde huvudtiteln torde därför för nästa budgetår böra anvisas ett reservationsanslag av 150,000 kronor till förrättningskostnader för uppgörande av planer till torrläggningsföretag, som skola kunna utföras som beredskapsarbeten.

I likhet med departementschefen finner utskottet det ändamålsenligt att tillerkänna jordbrukskonsulent behörighet att vid upprättande av täckdikningsplan handlägga förrättning rörande i samband med täckdikningen stående mindre avlopp. Ej heller den av departementschefen föreslagna avgränsningen uppåt av de företag, i fråga om vilkas handläggande jordbrukskonsulent skulle vara behörig, har föranlett någon erinran från utskottets sida. Sådant företag bör alltså vara av den beskaffenhet, att förrättning rörande detsamma må handläggas utan samband med syneförrättning enligt vattenlagen. Vidare få kostnaderna för företaget icke överstiga 1,000 kronor och understöd av statsmedel till detsamma icke utgå i annan form än såsom bidrag utan återbetalningsskyldighet.

Beträffande sammansättningen av hushållningssällskapens täckdikningsnämnder anser departementschefen, att erforderligt samarbete mellan de lokala ledningarna av torrläggningsverksamhetens olika grenar bäst tillgodoses på så sätt, att föreskrift meddelas om att såväl lantbruksingenjören som ledaren för hushållningssällskapets täckdikningsverksamhet skall vara ledamot av nämnden. I syfte att bereda utrymme för agronomiska synpunkter vid prövningen av de av de statliga förrättningsmännen handlagda torrläggningsföretagen bör enligt vad departementschefen anfört vidare föreskrift lämnas därom, att lantbruksingenjören, respektive inom hushållningssällskapets område verksam extra lantbruksingenjör eller lantbruksstipendiat skall inför nämnden föredraga planerade torrläggningsföretag. I konsekvens härmed böra de statliga förrättningsmän, vilka icke äro ledamöter av nämnden, beredas tillfälle att närvara vid föredragningen eller eljest taga del av föreslagna täckdikningsföretag. Vad departementschefen sålunda föreslagit synes utskottet välbetänkt och tillstyrkes alltså av utskottet.

Vad departementschefen anfört i fråga om *anslagsbehovet* för budgetåret 1939/40 har icke föranlett något annat utskottets yttrande än att, i anslutning till vad utskottet tillstyrkt i fråga om assistenternas lönegradsplacering, posterna Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal och Rörligt tillägg böra uppräknas med 11,500 och 700 kronor utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit. Hela avlöningsanslaget torde alltså böra fastställas till 617,200 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionerna I: 276 och II: 417,

A) med godtagande av de grunder för en partiell omorganisation av den å lantbruksingenjörskdistrikten tjänstgörande personalen, som angivits av utskottet,

1) för lantbruksingenjörer fastställa följande

Personalförteckning.

Tjänstemän å ordinarie stat.

Befattning	Lönegrad
24 lantbruksingenjörer	A 21;

2) för lantbruksingenjörer och deras biträden godkänna följande avlöningsstat, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1939/40:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	kronor 182,700
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t,	» 64,680
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:	
a) Grundavlöningar	
m. m.	kronor 298,350
b) Avlöningsförhöjningar m. m., <i>förslagsvis</i>	» 40,270
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 31,200
	<hr/>
	Summa kronor 617,200;

3) till *Lantbruksingenjörer och deras biträden: Avlöningar* för budgetåret 1939/40 under nionde huvudtiteln anvisa ett *förslagsanslag* av 617,200 kronor;

4) till *Lantbruksingenjörer och deras biträden: Reseersättning* för budgetåret 1939/40 under nionde huvudtiteln anvisa ett *förslagsanslag* av 290,000 kronor.

B) till *Förrättningskostnader till vissa torrlägningsföretag* för budgetåret 1939/40 under nionde huvudtiteln anvisa ett *reservationsanslag* av 150,000 kronor.

C) besluta, att lantbruksingenjör, extra lantbruksingenjör eller lantbruksstipendiat, hos vilken till tjänstgöring placeras statsanställt tjänstebiträde, skall vara skyldig att i den ordning Kungl. Maj:t bestämmer av sina inkomster av tjänsten såsom bidrag till bitrådets avlöning avstå av utskottet i det föregående angivet belopp.

D) med godkännande av de riktlinjer för vissa partiella reformer i avseende å den statsunderstödda vattenavlednings- och avdikningsverksamheten, som angivits av utskottet i det föregående, medgiva att

1) beslutanderätten i fråga om beviljande till torrlägningsföretag av bidrag från statens avdikningsanslag och lån ur statens avdikningslånefond skall med angivna inskränkningar tillkomma lantbruksstyrelsen i stället för såsom för närvarande Kungl. Maj:t,

2) bestyren med utbetalning av beviljade lån ur berörda lånefond må överflyttas till lantbruksstyrelsen från statskontoret,

3) statsbidrag utan återbetalningsskyldighet må under de av utskottet i det föregående angivna förutsättningarna av Kungl. Maj:t kunna beviljas till förrättningskostnaden för torrlägningsföretag utan hinder därav att företaget icke kommer till utförande, varvid dock bidraget skall begränsas till att utgöra högst sjuttiofem procent av sagda kostnad,

4) bestämmelser utfärdas innefattande behörighet för jordbrukskonsulent att vid upprättande av täckdikningsplan handlägga förrättning rörande i samband med täckdikning stående mindre avlopp,

5) åtgärder vidtagas i syfte att åvägabringa erforderligt samarbete enligt de riktlinjer, som angivits av utskottet i det föregående, mellan de lokala ledningarna av torrlägningsverksamhetens olika grenar.

Stockholm den 25 maj 1939.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Närvarande: se utlåtande nr 78.
